

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ทุปฺปมฺมฺจ – สิ่งที่ต้องออกได้โดยยาก”

ทุปฺปมฺมฺจ อ่านตามภาษาบาลีว่า ทุบ - ปะ - มฺน - จะ มาจากคำว่า ทฺ (ยาก) กับคำว่า ปมฺมฺจ (เปลื้องออก, แก้ออก) ซ้อน ปฺ จึงรวมกันเป็น ทุปฺปมฺมฺจ แปลว่า สิ่งที่ต้องออกได้โดยยาก ในที่นี้จะนำเสนอในความหมายที่มุ่งหมายถึงเครื่องผูกในภายใน ซึ่งเป็นเครื่องผูกอันบุคคลเห็นได้ โดยยากและเปลื้องออกได้โดยยาก คือ กิเลสทั้งหลาย ตามข้อความในธัมมปัทมสูตร อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ดังนี้ว่า

“บทว่า ทุปฺปมฺมฺจํ (เปลื้องออกยาก) ความว่า ชื่อว่า เปลื้องได้โดยยาก ก็เพราะเครื่องผูก คือกิเลส อันเกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งความโลภแม้คราวเดียว ย่อมเป็นกิเลสอันบุคคลเปลื้องได้ โดยยาก เหมือนเต่าเปลื้องจากที่เป็นที่ผูกได้ยาก ฉะนั้น

นักปราชญ์ (ผู้มีปัญญา) ทั้งหลาย ตัดเครื่องผูกคือกิเลสนั้น แม้อันนั้น อย่างนั้น ด้วยพระ ธรรมคือญาณ (ปัญญา) เป็นผู้หมดความเยื่อใย ละกำสุขแล้ว เว้นรอบ คือ หลีกออก”

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ได้อย่างยากแสนยาก เพราะต้องเป็นผลของกุศลกรรมเท่านั้น จึงจะทำให้ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาแล้วก็มีชีวิตเป็นไปตามเหตุปัจจัย ตามการสะสมของ แต่ละบุคคล และสุดท้ายแล้วก็ต้องละจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไป ได้เลย เพราะสัตว์โลกถูกความตายครอบงำไว้ และจะต้องพลัดพรากจากทุกสิ่งทุกอย่างไป นี่คือ ความจริง ที่ทุกคนควรรู้ ความจริงเป็นอย่างไรก็ต้องเป็นอย่างนั้น จะไปเปลี่ยนแปลงความจริงให้เป็น อย่างอื่น ก็ไม่สามารถที่จะเป็นไปได้เลย ถึงแม้ว่าชีวิตประจำวันอาจจะมีพ่อแม่ พี่น้อง ญาติมิตรได้คอย ช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ บ้าง แต่ในที่สุดแล้ว ก็จะต้องจากกันและกันอยู่ดี ด้วยความตายที่ เกิดขึ้น บุคคลเหล่านั้น ไม่สามารถติดตามไปช่วยเหลืออะไรในภพหน้าได้ แล้วอะไรที่จะเป็นที่พึ่งจริงๆ ในชีวิต ที่จะคอยๆเปลื้องเครื่องผูกคือกิเลสที่สะสมมานานแสนนานได้ และเครื่องผูกดังกล่าวนี้ ก็เป็นเครื่องผูกที่ต้องออกได้โดยยากเป็นอย่างยิ่ง

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ในส่วนของกิเลสซึ่งเป็นอกุศลธรรมนั้น มีมากมาย เพื่อบุคคลจะได้รู้ถึงโทษภัยแก่สัตว์โลกให้ได้เข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง เป็นเครื่องเตือนให้แต่ละคน ได้เข้าใจว่า ตนเองมากไปด้วยกิเลสเพียงใด เพื่อจะได้ไม่สำคัญผิดว่าตนเองมีกิเลสน้อยหรือว่า หมดกิเลสแล้ว เพราะตราบติดก็ตามที่ยังไม่รู้ความจริงของสภาพธรรม ก็ยังไม่สามารถที่จะดับกิเลส อะไรๆ ได้เลย พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก โดยตลอด เพื่อความเข้าใจความจริงของสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง เพื่อขัดเกลาละคลายความไม่รู้ ความเห็นผิด และกิเลสทั้งหลายทั้งปวง ถ้าหากไม่มีการฟังพระธรรม ไม่มีทางที่ความเข้าใจถูกเห็นถูก จะเจริญขึ้นได้เลย และสามารถที่จะกล่าวได้ว่า ไม่รู้ตลอดไป ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมา- สัมพุทธเจ้าทรงแสดง

ตามความเป็นจริงแล้ว เครื่องผูกในภายนอก ไม่ว่าจะเป็นเชือก โซ่ตรวน เป็นต้น ไม่ใช่เครื่องผูกที่มั่นคง เพราะเหตุว่าผู้ที่ถูกผูกด้วยเครื่องผูกเหล่านี้ ยังมีโอกาสรอดพ้นไปได้ สามารถทำลายหรือแก้แล้วออกไปได้ หรือแม้กระทั่งขณะที่ถูกผูกอยู่นั้น ยังสามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ ทำกิจการงานต่างๆ ก็ได้ จึงไม่ถือว่าเป็นเครื่องผูกที่มั่นคง แต่เครื่องผูกที่มั่นคง ที่แต่ละคนได้สะสมมากในสังสารวัฏฏ์นับชาติไม่ถ้วน นั้น ได้แก่ กิเลสทั้งหลายทั้งปวง มีโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น ไม่เว้นแม้แต่ประเภทเดียว ผูกไว้ไม่ให้กุศลธรรมเกิดขึ้น กิเลสทั้งหลายทั้งปวงนั้น พาให้ตกต่ำเพียงอย่างเดียว ไม่นำประโยชน์ใด ๆ มาให้เลยแม้แต่หย้อย บุคคลผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ ก็ถือว่าเป็นผู้ถูกผูกด้วยเครื่องผูกที่เปลื้องออกได้โดยยาก คือ กิเลส ยังไม่พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด และยังเต็มไปด้วยทุกข์ประการต่างๆ มากมาย อันเนื่องมาจากกิเลสนั่นเอง

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง โดยนัยประการต่างๆ จึงเปิดเผยสิ่งที่ถูกปกปิดไว้ด้วยความไม่รู้มานานแสนให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เพราะเหตุว่า ตราบใดที่ยังเป็นผู้ที่มีกิเลสอยู่ ก็ยังไม่พ้นจากเครื่องผูกที่มั่นคงไปได้ ยังถูกผูกไว้ด้วยกิเลสประการต่างๆ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่นี้ชาติเดียวเท่านั้น แต่เป็นอย่างนี้มาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ เพราะยังไม่รู้จักเครื่องผูกคือกิเลสที่มีอยู่ภายใน ถูกผูกแล้วไม่รู้สึกรู้ว่าถูกผูก จึงมีความประพฤติเป็นไปด้วยอำนาจของกิเลสซึ่งเป็นเหตุทำให้ไปสู่ภพภูมิที่ไม่ควรไป นั่นก็คือ อบายภูมิ ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก และ ผลของความชั่วที่ได้ประพฤติดำเนินตามอำนาจของกิเลสนั้น นำมาซึ่งผลที่เป็นทุกข์เดือดร้อนโดยส่วนเดียวเท่านั้น

บุคคลผู้ถูกผูกไว้ด้วยเครื่องผูกกิเลส ก็ไม่รู้ว่าถูกผูก จนกว่าจะมีโอกาสได้ฟังพระธรรม ได้ฟังความจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงจะรู้ว่าตนเองถูกผูกด้วยกิเลส และกิเลสที่แต่ละบุคคลมีนั้น ก็มากมายเหลือเกิน เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลผู้ที่เห็นประโยชน์ของการอบรมเจริญปัญญา จึงไม่ละเลยโอกาสที่สำคัญในชีวิตที่จะได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม สะสมปัญญาต่อไป เพราะปัญญานั้นที่จะเป็นเครื่องตัดเครื่องผูกคือกิเลสได้ เหมือนอย่างพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีตที่ท่านตัดเครื่องผูกคือกิเลสได้ด้วยปัญญา ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานอย่างยิ่งในการอบรมเจริญปัญญา ไม่ขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖